

kelig kom dem selv ved. — Ak ja, det kunde vist med lige saa stor Ret siges hos os!

Direktør *Clarence Brockmann* kommer med en meget interessant og indgaaende Gennemgang af Salgsarbejdet indenfor en Konsumbranche (Svenska Succharde A/B), medens Docent *Sune Carlsson* gennemgaar Distributionsomkostningerne, og her understreger deres store — og gennem de sidste Aar stadigt stigende — Andel af Salgsprisen, idet han dog samtidig paaviser, at de faldende Produktionspriser gennem Masseproduktionen kun har været mulige gennem øgede Distributionsomkostninger (ikke mindst Reklame), ligesom der i Distributionsomkostningerne indgaar Udgifter, der ellers blev afholdt af Konsumenten (Service).

Direktør *Per Eriksson* gennemgaar sales promotion; Gennemgangen slutter sig ganske nøje til de Synspunkter, Professor Max Kjær Hansen herhjemme har anlagt.

Civilingeniør *Sven A. Hansson* (Aerotransport) omtaler Reklamens Plads i Salget og er klar over den Kritik, der med Rette kan rettes mod Reklamen paa mange Felter, bl. a. den Reklame, der kun betjener sig af løse Paa-stande og tomme Fraser, selv om den ellers søger at være »værdig«. Han kræver ikke alene Sandhed i Reklamen, men ogsaa om Reklamen, d. v. s. at Reklamemanden i Efterkrigsaaene maa foretage mange Omvurderinger af hævdundne Begreber uden sædvanlig a priori Tænkning og Fetischdyrkelse.

Axel Aström behandler den praktiske Nytte af Markedsundersøgelser, medens *Gustaf Rosenberg* behandler public relations Problemet paa en meget klarlæggende og oplysende Maade.

Det kunde være fristende at gaa mere ind paa mange af Bogens enkelte Kapitler, hvilket i hvert Fald Papirrationeringen ikke tillader, men det kan kun anbefales enhver, der har Interesse for Salgsarbejdet efter Krigen, selv at gøre sig bekendt med Bogen, der, selvom den som nævnt ikke bringer noget principielt nyt, dog sikkert vil kunne give enhver interesseret mange Impulser, der kan være af stor Betydning for det praktiske Salgsarbejde baade nu og efter Krigen — og allerhelst kunde intendere, at en Rationalisering og Planlægning af Fredens Salgsaktivitet blev paabegyndt allerede nu.

Inden man lægger Bogen fra sig, kan man ikke lade være med at tænke: Var der ikke ogsaa hos os Trang til, at der blev taget et lignende Arbejde op paa et saa bredt Grundlag som i Sverige; hvad mener Reklameforeningen, Industriraadet og Grosserer Societetet?

W. Reinhard.

Vinding Kruse: Det kommende Samfund. Nyt nordisk Forlag, Arnold Busck. 1944. Bind I—II, 1234 Sider.

Professor Vinding Kruse er aabenbart ikke Tilhænger af Ordet, at »i Begrænsningen viser Mesteren sig«. Indbefattet det Værk, som her skal anmeldes, nærmer hans Produktion i de sidste tre Aar sig 4000 Sider. Allerede rent fysisk er dette en saa enorm Præstation, at det kræver en nærmere Forklaring. Denne er at finde dels i Vinding Kruses store Arbejdsevne og hans letløbende Stil og dels i, at store Dele af de sidst udsendte Værker kun er Gentagelser af Forfatterens tidligere trykte Arbejder. Om »Det kommende Samfund« gælder endog, at kun Rammen, Stoffets Udvalg

kelig kom dem selv ved. — Ak ja, det kunde vist med lige saa stor Ret siges hos os!

Direktør *Clarence Brockmann* kommer med en meget interessant og indgaaende Gennemgang af Salgsarbejdet indenfor en Konsumbranche (Svenska Succharde A/B), medens Docent *Sune Carlsson* gennemgaar Distributionsomkostningerne, og her understreger deres store — og gennem de sidste Aar stadigt stigende — Andel af Salgsprisen, idet han dog samtidig paaviser, at de faldende Produktionspriser gennem Masseproduktionen kun har været mulige gennem øgede Distributionsomkostninger (ikke mindst Reklame), ligesom der i Distributionsomkostningerne indgaar Udgifter, der ellers blev afholdt af Konsumenten (Service).

Direktør *Per Eriksson* gennemgaar sales promotion; Gennemgangen slutter sig ganske nøje til de Synspunkter, Professor Max Kjær Hansen herhjemme har anlagt.

Civilingeniør *Sven A. Hansson* (Aerotransport) omtaler Reklamens Plads i Salget og er klar over den Kritik, der med Rette kan rettes mod Reklamen paa mange Felter, bl. a. den Reklame, der kun betjener sig af løse Paa-stande og tomme Fraser, selv om den ellers søger at være »værdig«. Han kræver ikke alene Sandhed i Reklamen, men ogsaa om Reklamen, d. v. s. at Reklamemanden i Efterkrigsaaene maa foretage mange Omvurderinger af hævdundne Begreber uden sædvanlig a priori Tænkning og Fetischdyrkelse.

Axel Aström behandler den praktiske Nytte af Markedsundersøgelser, medens *Gustaf Rosenberg* behandler public relations Problemet paa en meget klarlæggende og oplysende Maade.

Det kunde være fristende at gaa mere ind paa mange af Bogens enkelte Kapitler, hvilket i hvert Fald Papirrationeringen ikke tillader, men det kan kun anbefales enhver, der har Interesse for Salgsarbejdet efter Krigen, selv at gøre sig bekendt med Bogen, der, selvom den som nævnt ikke bringer noget principielt nyt, dog sikkert vil kunne give enhver interesseret mange Impulser, der kan være af stor Betydning for det praktiske Salgsarbejde baade nu og efter Krigen — og allerhelst kunde intendere, at en Rationalisering og Planlægning af Fredens Salgsaktivitet blev paabegyndt allerede nu.

Inden man lægger Bogen fra sig, kan man ikke lade være med at tænke: Var der ikke ogsaa hos os Trang til, at der blev taget et lignende Arbejde op paa et saa bredt Grundlag som i Sverige; hvad mener Reklameforeningen, Industriraadet og Grosserer Societetet?

W. Reinhard.

Vinding Kruse: Det kommende Samfund. Nyt nordisk Forlag, Arnold Busck. 1944. Bind I—II, 1234 Sider.

Professor Vinding Kruse er aabenbart ikke Tilhænger af Ordet, at »i Begrænsningen viser Mesteren sig«. Indbefattet det Værk, som her skal anmeldes, nærmer hans Produktion i de sidste tre Aar sig 4000 Sider. Allerede rent fysisk er dette en saa enorm Præstation, at det kræver en nærmere Forklaring. Denne er at finde dels i Vinding Kruses store Arbejdsevne og hans letløbende Stil og dels i, at store Dele af de sidst udsendte Værker kun er Gentagelser af Forfatterens tidligere trykte Arbejder. Om »Det kommende Samfund« gælder endog, at kun Rammen, Stoffets Udvalg

og Ordning, er ny. Alle væsentlige Dele af Indholdet har tidligere været offentliggjort. Der er endog lange Passager, som for tredje Gang udsendes i Trykken uden væsentlige Ændringer, saaledes S. 607—778 om Retsudviklingen i Erhvervslivet, der oprindeligt fremkom i Vinding Kruses Disputats 1913 og siden er optrykt i »Retslæren« 1943.

Den nyeste Udgave af Vinding Kruses Synspunkter indledes med et Forord, hvori det siges: »Er det tænkeligt, at Norden denne Gang kunde besinde sig paa sig selv, søge Fornyelsen i sig selv, saa at en helt ny Strømning, aandelig og samfundsmæssig, kan udgaa fra Norden, til Gavn for den hele Menneskehed?« Bogen synes at være tænkt som et saadant nordisk Budskab til Verden. Indholdet af dette Budskab er en ny Mennesketype og en ny Samfundsorden.

»Det nye Menneske« skal være »Aandsmennesket«, der lader sig lede af »Uselviskhed og Retfærd istedenfor Had mod Næsten« (S. 253). Efter Vinding Kruses Anskuelse kan det videnskabeligt bevises, at Mennesker ikke bør skade hinanden (S. 142). Beviset findes i den historiske Kendsgerning, at »alle Samfund har paataget sig den Opgave med Sværdet, Fængslet og anden Straf at tvinge Menneskene til at opfylde denne elementære Lov.« Dette er jo ren Formalisme, eftersom Begrebet Skade har været opfattet højst forskelligt i Tidernes Løb! Begrebet Retfærdighed opdeles S. 200 i fire Underbegreber. For at give en Forestilling herom, skal her anføres det tredje Underbegreb: »Retfærdighed er, at ethvert Menneske faar den Løn for sit Arbejde, som ud fra hele Samfundets Interesser er det rigtige Vederlag netop for dette Arbejde.« Dette kunde formentlig ogsaa udtrykkes saaledes: »Retfærdighed er, at enhver aflønnes samfundsmæssigt retfærdigt.« Er nogen blevet klogere af den Slags Definitioner?

De Afsnit, der behandler det kommende Menneske, indeholder foruden det centrale Forsøg paa at begrunde Etikken og Retslæren videnskabeligt mangfoldige Betragtninger af filosofisk, litterær eller historisk Karakter — om den moderne Atomteori (S. 92 ff.), om Farerne ved Specialisering indenfor Videnskaben (specielt Medicinen, S. 152 f., 175 f.), om Buddhismen (S. 161, 177 f., 1205—08), om Betydningen af at kunne koncentrere sig (S. 162 ff., 188) etc. Den, der som nærværende Anmelder ikke har særligt Fagkendskab til disse filosofiske Spørgsmaal, kan ikke paatage sig en egentlig Vurdering deraf.

Den nye Samfundsorden behandles i sidste Trediedel af Bd. I og hele Bd. II. Her omtales den personlige Ret, Ejendomsretten, Erhvervsretten, Statsretten, Retshaandhævelsen og Forholdet mellem Staterne. Det nye Statsstyre karakteriseres S. 1102 kort ved Ordene: »Sagligt Enestyre og borgerlig Frihed.« Vinding Kruse vil skabe en Krydsning mellem Diktatur og Demokrati. Han er af den Formening, at Enevælde giver Sagkundskaben større Indflydelse, medens til Gengæld et Folkestyre rummer større Sikkerhed for den personlige Frihed. Kernepunktet i hans Fremstilling er, at »Eliten« skal styre. Uden Kommentar eller blot Kildehenvisning bygges der paa »en bredt anlagt Undersøgelse«, hvorefter de »meget fremragende« Begavelser udgør 4½ pCt. af Menneskeheden, hvorimod 70 pCt. af alle Mennesker er Middelbegavede eller Undermaalere (S. 911). Det gælder nu om at flytte Magten fra de 70 pCt. til de 4½ pCt.! Det sker efter Vinding Kruses Mening ved at overlade den til en Rigsforstander, valgt af et Rigs-

raad, som atter er udpeget af og iblandt »Sagkundskaben«, d. v. s. Jurister, Læger, Civilingeniører, Lærere, Erhvervenes Organisationer samt de højere Læreanstalter. Rigsraadet skal kun være raadgivende, thi »der er selv blandt kyndige ofte forskellige Meninger«. (S. 1095). For at undgaa Splid skal derfor Rigsforstanderen (der beskrives som »den bedste organisatoriske Begavelse, det betydeligste Lovgiventalent«) træffe »en alsidig, rationel Afgørelse.«

Medens der kun tages et Minimum af Forbehold overfor denne Ordning Fortræffelighed (jfr. S. 1096 f.), skildres Demokratiets Debetside vidt og bredt (S. 911—1042). »Ingen Type er saa udbredt i det politiske Liv under Demokratiet som de smaa Stræbere« (S. 916). Derfor »kan det ikke undre, at *Lovgivning*en under denne Regeringsform i det hele og store er saglig set meget svag« (S. 923). Demokratiets Udenrigspolitik kritiseres ud fra 1864 og internationalt ud fra Versaillestraktaten (S. 940). Det kommunale Selvstyre har ikke magtet en rationel Vejpolitik, Vandløbsregulering, Kloakering og Byplanlægning (S. 944—67). »De politisk bestemte Embedsbesættelser under Folkestyret er en Kræftskade for Samfundet« (S. 981 f.), »Folkestyret i Stat og Kommune er et meget kostbart Styre« (S. 984) etc.

I Henhold til Overskriften handler hele Kapitel 9 (S. 1043—77) derpaa om Demokratiets Kreditside. Ser man nærmere til, optages imidlertid de sidste 28 Sider heraf af en Kritik af Ytringsfriheden og et Forslag til Begrænsning af den!

Argumenterne imod Folkestyret er i det store og hele de traditionelle Traverser. Det samme gælder en Del af Forslagene til Manglernes Afhjælpning: Aldersrenten skal afløses af en Folkepensionsforsikring, der først skal ydes ved 70 Aars Alderen. Det er derfor ganske vildledende, at det paa S. 998 konstateres, hvor billigt man herved kan opnaa en Rente dobbelt saa stor som den nuværende, der jo ydes allerede ved 60 Aars Alderen. Nogen som helst Forstaaelse af de dybere samfundsøkonomiske Virkninger af en saadan Pensionsordning røber Forfatteren ikke. Statens Erhvervsvirksomheder skal »ledes efter almindelige sunde købmandsmæssige Principper« (S. 1012). Som Eksempel paa Vinding Kruses Nøjsomhed m. H. t. Bevisførelse skal nævnes følgende Citat: »Naar de danske Statsbaner trods deres nuværende dygtige Ledelse giver det nuværende Underskud paa ca. 22 Millioner Kr. aarlig, maa dette ialfald tildels skyldes uheldige politiske Faktoreres Indflydelse, der kan tænkes at modvirke en planmæssig Rationalisering« (S. 1013).

Blandt de mere originale Bidrag til »Sanering« af det offentlige Økonomi skal nævnes Forslag om at indføre en Skoleafgift ogsaa i Folkeskolen (S. 1002 ff.). Som enhver kan forstaa, betyder dette reelt blot en Forskydning af Skattebyrderne over til de børnerige Familier. S. 1009 foreslaas en Afgift paa Laan af Bøger i Bibliotekerne (20 Øre pr. Udlaan). »Hvis Udlaanene som Følge af Afgiften vilde gaa væsentlig ned, hvad der er sandsynligt, vilde man til Gengæld kunne indskrænke Udgifterne, navnlig til Personale, Lokaler o. lign.; og samtidig vilde Bibliotekerne faa et mere kvalitativt værdifuldt Publikum«. Ja, hvis Menneskers »Kvalitet« er proportional med deres Evne til at betale — —.

»Et alvorligt økonomisk Samfundsproblem« (S. 1027) finder Vinding Kruse i Stofophobningen i Museer, Arkiver og Biblioteker. Der maa derfor

ryddes kraftigt op. Doktordisputater bør som Hovedregel brændes efter 20—30 Aars Forløb o. s. v.

Medens »Individualisering« ellers er Vinding Kruses Yndlingstanke, hedder det paa S. 1039: »For al Beskatning gælder først og fremmest de store Tals Lov.« Det er »uendelig lige gyldigt«, om Skatten ikke i ethvert enkelt Tilfælde er nøje afpasset efter Skattegrundlaget.

Adskilt fra Finanspolitikken behandles den øvrige økonomiske Politik i Afsnittet »Erhvervsretten«. Her foreslaas oprettet en central Myndighed, Erhvervsretten, som skal fastsætte retfærdige Priser og Lønninger i hvert enkelt Fag »under Hensyntagen til Arbejds lønninger og Varepriser i andre Fag, efter en kvalitativ Vurdering af disses indbyrdes samfundsmæssige Betydning, og under Hensyntagen til Kappelstriden med Udlandet og til Forbrugerne« (S. 867). *Hvordan* man kvalitativt skal kunne sammenligne vidt forskellige Arbejdsydelsers Betydning for Samfundet, opklares intetsteds. Ej heller hvorledes man skal afveje de forskellige ofte modstridende Hensyn i Forhold til hinanden.

Arbejdsløshedens Aarsager behandles S. 827—45. Her begaas S. 830 den Fejl ukritisk at sammenligne danske og udenlandske Arbejdsløshedstal uanset forskellig Opgørelsesmaade. Teksten behandler tre »mere konstante« Aarsager til Arbejdsløshed: for høj Løn, daarlig Organisation paa Arbejds markedet samt Overbefolkning. Havde Forfatteren læst det danske Standardværk paa dette Felt (Zeuthen: Arbejds løn og Arbejds løshed, 1939), kunde han have undgaaet den vildledende Opdeling i bestemte konkrete Aarsager. Nu drages endog (S. 840) den Konsekvens, at den Del af Arbejds løsheden, der »skyldes« Overbefolkning, overhovedet kun kan modvirkes ved Udvandring. »Indtil da er der intet andet at gøre for en Regering end søge paa forskellig Maade at paavirke Befolkningen til en noget mindre uhæmmet Formerelse.« Man fristes til at spørge, hvor mange — og hvem — de stakkels Mennesker er, som af usynlige Kræfter hindres i at faa Arbejde, fordi de er »overtallige«?

»Et ret væsentligt Bidrag« til Genoprettelse af Landbrugets Rentabilitet vilde man efter Vinding Kruses Opfattelse opnaa ved at undlade Afdrag paa Kreditforeningslaan (S. 886)!! Andre Steder i Bogen forkyndes tværtimod, at Opsparing er Vejen til større Velstand.

Jeg kan ikke se rettere, end at Bogens politisk-økonomiske Afsnit som Helhed rammes af Vinding Kruses Ord om en vis filosofisk Retning, der S. 96 betegnes som »populær Taagesnak og ikke Videnskab.« Det er fuldstændig rigtigt, at der som Værn mod den videnskabelige Specialiserings Ensidighed trænges til et Overblik over »Menneskehedens samlede Erfaringer paa de forskellige Omraader« (S. 151). Men den, der vil give et saadant Overblik, maa ikke glemme den »aandelige Beskedenhed,« som Vinding Kruse saa ofte fremhæver (f. Eks. S. 427, 506, 1067). Overblikket har kun Værdi, saa længe det bevæger sig paa fast videnskabelig Grund. Det kan med Sikkerhed siges, at dette Krav er meget langt fra at være opfyldt — baade i Hovedlinier og i Detailler — af de Dele af Vinding Kruses Værk, som vedrører samfundsokonomiske Spørgsmaal. Derimod maa Anmelderen lade den Mulighed staa aaben, at det forholder sig anderledes, hvad Bogens Fremstilling af filosofiske og juridiske Problemer angaar.

P. Nyboe Andersen.